

CDA

Zeeland Werkt

Verkiezingsprogramma CDA Zeeland

2015 - 2019

Zeeland werkt

Verkiezingsprogramma Provinciale Staten 2015 - 2019 van het CDA Zeeland

Colofon

Dit verkiezingsprogramma is tot stand gekomen in opdracht van het bestuur van het CDA Zeeland. Velen hebben meegewerkt aan de totstandkoming. Het bestuur van het CDA Zeeland dankt iedereen die aan dit verkiezingsprogramma heeft meegewerkt.

Voor vragen en opmerkingen kunt u contact opnemen met het CDA bureau Zeeland:

CDA Zeeland
Balans 25, 4331 BL, Middelburg
zeeland@cda.nl
0118 - 631666

Vormgeving: Klasedesign

Inhoud

Samenvatting	4
Inleiding	6
1 Provinciale kerntaken	7
1.1 Regionale Economie.....	7
Werkgelegenheid & Economische Agenda.....	7
Vestigingsklimaat.....	8
Promotie & lobby	8
Havens & Zeeland Seaports (ZSP).....	9
Industrie.....	10
Landbouw.....	11
Biobased economy (Biogebaseerde economie)	12
Visserij & Aquacultuur.....	13
Toerisme & recreatie.....	14
Grote evenementen.....	15
MKB.....	15
Digitale Agenda.....	16
EU & grensoverschrijdende samenwerking.....	17
Europese fondsen.....	17
1.2 Regionale bereikbaarheid & Regionaal openbaar vervoer.....	17
Verkeersveiligheid	18
Openbaar vervoer	19
1.3 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling & waterbeheer.....	20
Natuur & landschap.....	20
Beheerplannen.....	21
Programmatische Aanpak Stikstof (PAS).....	21
Zuidwestelijke Delta.....	21
Wonen	21
1.4 Vitaal platteland.....	22
1.5 Milieu, energie & klimaat.....	23
1.6 Culturele infrastructuur & monumentenzorg.....	24
1.7 Kwaliteit openbaar bestuur.....	25
2 Niet-kerntaken	26
Leefbaarheid	26
Onderwijs	26
Zorg	27
Regionale journalistiek.....	28
Sport	28
3 Financiën, deelnemingen en grote projecten	29
Delta NV.....	29
NV Westerscheldetunnel	30
Grote projecten.....	30

Samenvatting

We kijken verder vooruit dan één Statenperiode. 2040 is onze stip aan de horizon. Bij alles wat we doen houden we de lange termijn voor ogen, zodat Zeeland mooi en aantrekkelijk blijft voor onze kinderen en kleinkinderen.

Het CDA Zeeland wil zich richten op waar onze provincie zich door onderscheidt: onze unieke ligging aan diep vaarwater, onze culturele rijkdom en onze schitterende landschappen en natuur.

Een sterke provincie

Om onze voorzieningen te behouden en zelfs een sterkere regio te worden is samenwerking tussen de dertien Zeeuwse gemeenten onontbeerlijk. Het is aan de gemeenten en aan de provincie Zeeland om die ontwikkeling krachtig te stimuleren. Zeeland is een sterk merk en een sterk gevoel; de Zeeuwse identiteit bindt de inwoners van de dertien gemeenten.

In plaats van ondoordacht fuseren kiezen wij voor actief samenwerken. Binnen Zeeland en buiten Zeeland. Onze goede relaties met het Rijk, de andere provincies, de Zeeuwse gemeenten, het waterschap, de Vlaamse overheden en de Europese Unie willen we alle zo optimaal mogelijk houden. Een effectieve, gezamenlijke lobby vanuit Zeeland is zeer belangrijk.

Zeven aandachtspunten

Omdat de financiële mogelijkheden in de komende jaren beperkt zijn en we bewust een langetermijnstrategie verkiezen, maken we scherpe keuzes. We vinden dat de provincie de opdracht heeft zich dienend op te stellen naar onze inwoners en zich richt op haar zeven kerntaken:

1. Regionale economie: via een structurele aanpak willen we meer werkgelegenheid en welvaart bevorderen. Innovatie en een betere digitale en fysieke infrastructuur zijn daarbij belangrijke middelen.
2. Regionale bereikbaarheid: Zeeland moet aantrekkelijk en leefbaar blijven. Bereikbaarheid is daarbij een randvoorwaarde. Inwoners, toeristen en forenzen moeten makkelijk binnen, naar en van de provincie kunnen reizen.
3. Vitaal platteland: we zullen door ruimte te bieden aan nieuwe initiatieven inspelen op de grote veranderingen in de plattelandsgebieden, zoals voortschrijdende schaalvergroting en dreigende leegstand.
4. Duurzame ruimtelijke ontwikkeling & waterbeheer: onze mooie natuur en prachtige landschappen verdienen bescherming, maar ze verdienen het ook gezien te worden: toegankelijkheid is voor ons een voorwaarde.
5. Milieu, energie & klimaat: Zeeland is dé plek voor duurzame ontwikkelingen en daarmee voor een duurzame samenleving. Voor ons zijn maatschappelijk initiatief – het initiatief van onderop, door en voor burgers – en draagvlak voor het energiebeleid van groot belang.
6. Culturele infrastructuur & monumentenzorg: inzet op een gevarieerd en gespreid cultuuraanbod binnen de provincie. Samenwerking tussen organisaties en verbindingen tussen bijvoorbeeld onderwijs, bedrijfsleven, cultuur en toerisme houden in Zeeland de culturele infrastructuur overeind, ondanks dat de omvang kleiner zal worden.

7. Kwaliteit openbaar bestuur: Zeeland is de provincie met het minste aantal inwoners en dus moet samenwerking worden gezocht op tal van terreinen. Eerst de samenleving, dan de overheid is ons leidend principe.

Vanwege de aard en de omvang van onze provincie willen we ons, naast de genoemde kerntaken, sterk blijven maken voor goede (spreiding van) zorg en goed onderwijs.

Inleiding

De zee kleurt ons profiel, ons DNA: Zeeland is de enige provincie met Land in Zee! Het water rondom ons biedt ongekende mogelijkheden voor wonen, werken en recreëren. Met steun van het CDA is deze focus op Land in Zee! ontwikkeld door het huidige college om te versterken én te benutten waar Zeeland zich in onderscheidt.

Dankzij de strategische ligging van Zeeland aan diep vaarwater hebben we de derde zeehaven van Nederland met de hoogste toegevoegde waarde per werknemer. De havens, de (chemische) industrie en de vele agrofoodbedrijven geven Zeeland een sterke internationale exportpositie en een open economie: per hoofd van de bevolking heeft Zeeland van alle provincies de meeste export.

De Zeeuwse mossel, de oester en de Oosterscheldekreeft zijn voorbeelden van de wereldberoemde Zeeuwse zilte zaligheden. Zon, zee en de schoonste stranden, de Deltawerken, het idyllische Zeeuwse landschap, een rijk cultuurhistorisch erfgoed en evenementen als Concert at Sea en de Kustmarathon. Het zijn voorbeelden die Zeeland aantrekkelijk maken voor toeristen en voor de Zeeuwen zelf.

Het CDA wil het (economisch) potentieel van Zeeland verder ontwikkelen met behoud van de Zeeuwse eigenheid: Zeeland werkt! Dit vereist een ambitieus, open en zelfbewust Zeeland. Wij werken hieraan vanuit een christendemocratische visie. Gespreide verantwoordelijkheid, publieke gerechtigheid, solidariteit en rentmeesterschap zijn daarin onze vaste waarden.

Het CDA bouwt aan een sterker Zeeland. Dat doen we mede voor onze kinderen en kleinkinderen. Zeeland 2040 zien we als stip aan de horizon. Ook volgende generaties moeten kunnen genieten van de Zeeuwse rijkdom.

De provincie Zeeland is een dienende overheid van en voor de inwoners van Zeeland. Wij zijn tegen afschaffing van de provincie Zeeland! Onze provincie is een onmisbare bestuurslaag met

een belangrijk takenpakket en een verbindende rol tussen de landelijke overheid en de gemeenten. De provincie Zeeland zet zich in om de concurrentiepositie, de leefbaarheid en het vestigingsklimaat van Zeeland verder te verbeteren. Daarbij 'verkoopt' het met trots het merk Zeeland, want er is geen dierder' plek voor ons op aard, geen oord ter wereld meer ons waard!

Het Zeeuws Verlangen voor 2040 is een florierende netwerksamenleving en een netwerkeconomie met een sterke sociale samenhang, ondersteund door een faciliterende overheid.

— Toekomstvisie Zeeland 2040

Zeeland heeft twee zielen in één borst: de onstuimige zee en het bedachtzame land. Het harde en het zachte. Het ondernemende en het rustige. Zeeland biedt rust en ruimte, genieten en zilte zaligheden. Er zijn verstilte dorpjes en monumentale steden. Zeeland is in dat opzicht lieflijk en zacht. Maar Zeeland is ook scheepvaart, de Deltawerken, een kerncentrale en industrie. Zeeland is dus ook ruig en stoer.

— DNA-boek Zeeland

1

Provinciale kerntaken

Het CDA vindt dat de provincie Zeeland zich moet richten op de kerntaken zoals vastgesteld in de Provinciewet. Hieronder vallen de volgende verantwoordelijkheden:

- » Regionale economie
- » Regionale bereikbaarheid
- » Vitaal platteland
- » Duurzame ruimtelijke ontwikkeling & waterbeheer
- » Milieu, energie & klimaat
- » Culturele infrastructuur & monumentenzorg
- » Kwaliteit openbaar bestuur

Deze onderwerpen worden in het eerste deel van dit verkiezingsprogramma beschreven. Daarnaast zijn voor het CDA enkele niet-kerntaken, zoals onderwijs en zorg, dermate belangrijk – onder meer voor de leefbaarheid van onze provincie – dat we daar geld aan willen blijven besteden. Deze onderwerpen komen in het tweede deel aan bod.

1.1 Regionale Economie

Werkgelegenheid & Economische Agenda

Werk en inkomen biedt mensen de gelegenheid om verantwoordelijkheid te nemen voor zichzelf en voor elkaar. De werkgelegenheid in Zeeland staat echter onder druk: tussen 2009 en 2013 zijn er circa 3100 arbeidsplaatsen verloren gegaan¹. Desondanks heeft Zeeland met 5,5 procent (CBS, tweede kwartaal 2014) nog steeds de laagste werkloosheid van Nederland. Met als doel werkgelegenheid en welvaart in Zeeland te bevorderen steunt het CDA de focus – economische ontwikkeling, groei en innovatie – van het huidige college. Middels de Economische Agenda 2013 - 2015 wil het college een stuwende kracht vormen voor de Zeeuwse economie. Dit gebeurt onder meer door business-cases, ofwel publiek-private samenwerkings-arrangementen met een substantiële rol en bijdrage (minstens 50 procent) vanuit het bedrijfsleven.

¹ Kernopgave Arbeidsmarktbeleid 2014

Deze business-cases worden geleid door deskundige, externe trekkers. Het CDA wil doorgaan met deze aanpak, want ze zijn succesvol. Verschillende business-cases zoals 'Nieuwe teelten en technieken in de landbouw' werpen hun vruchten af. Aan de hand van een zorgvuldige evaluatie van de *Economische Agenda 2013-2015* wil het CDA bekijken waar het provinciale economisch beleid nog verder verbeterd kan worden. Voor ons is daarbij van belang dat innovatie hét speerpunt blijft en dat er meer revoluerend gefinancierd gaat worden en minder gesubsidieerd. Bij revoluerende financiering stelt de overheid slechts tijdelijk middelen ter beschikking en deze middelen kunnen dus meerdere keren worden ingezet. Daarnaast wenst het CDA middels de *Zeeuwse Digitale Agenda* een hogere prioriteit te geven aan het optimaliseren van de digitale infrastructuur.

Vestigingsklimaat

Om voldoende werkgelegenheid te realiseren is het essentieel dat bedrijven zich graag in Zeeland vestigen en er vervolgens willen blijven. Het CDA vindt dat de overheid op economisch terrein vooral een voorwaardenscheppende rol heeft. Daarom wil het CDA in Zeeland een optimaal vestigingsklimaat voor mensen en bedrijven bewerkstelligen. Hiervoor zijn goede mobiliteit, fysieke en digitale bereikbaarheid en goede voorzieningen op het gebied van cultuur, onderwijs en zorg noodzakelijk. Bovenal moet Zeeland een aangename, leefbare provincie blijven, waarin de basisvoorzieningen voor

alle leeftijdsgroepen op orde zijn. Daarmee voorkom je dat groepen jongeren of ouderen wegtrekken uit de provincie en blijft de sociale samenhang in stand.

Impuls Zeeland, de ontwikkelingsmaatschappij in Zeeland, speelt een cruciale rol bij het binnenhalen van nieuwe bedrijven die zich in Zeeland willen vestigen. Daarnaast versterkt Impuls op diverse manieren de dynamiek van de Zeeuwse kenniseconomie. Het CDA wil daarom de provinciale financiering van Impuls voortzetten.

Promotie & lobby

Het CDA is trots op Zeeland! Het door dit college ontwikkelde concept Land in Zee! herpositioneert Zeeland als de enige provincie in zee in plaats van als één van de provincies aan de kust. Deze focus geeft goed aan waar Zeeland zich in onderscheidt en hoe we Zeeland het beste 'in de markt kunnen zetten'. Bijvoorbeeld door Zeeland te profileren als provincie met 'Ruimte voor Pioniers', zoals starters en innovatieve bedrijven. Het CDA vindt het belangrijk om de regionale identiteit / het Zeeuwse DNA nog beter te benutten in de Zeeuwse profilering in binnen- en buitenland. Zeeland is een sterk merk!

Een effectieve, gezamenlijke lobby vanuit Zeeland is zeer belangrijk. De komst van de marinierskazerne naar Vlissingen en het behoud van de gevangenis Torentijd zijn hiervan twee succesvolle voorbeelden. De provincie dient actief op te treden in

het onderhouden van relaties met het Rijk, provincies, gemeenten, Waterschap, Vlaamse overheden en de Europese Unie. Het CDA wil dat Zeeuwse bestuurders nog vaker in Den Haag en Brussel zijn om daar hun rol als belangenbehartiger te vervullen. Hierbij spelen de Zeeuwse lobbyisten een cruciale rol. Het CDA wil hun inzet continueren.

Havens & Zeeland Seaports (ZSP)

In de zeehavengebieden – waar zo'n 250 bedrijven actief zijn die zorgen voor circa 20 procent van de Zeeuwse werkgelegenheid (direct en indirect) – zijn de gevolgen van de economische crisis en de faillissementen van Zalco en Thermphos tot op de dag van vandaag voelbaar. Gecombineerd met de slechte financiële resultaten bij WarmCO₂ en grote uitgaven aan (maatschappelijke) investeringen, leidde dit de afgelopen jaren tot een forse daling van het eigen vermogen en een verslechtering van de financiële ratio's van ZSP. Niet in het minst omdat de provincie – samen met de gemeenten Borsele, Terneuzen en Vlissingen – bij ZSP voor honderden miljoenen euro's garant staat, moet deze ontwikkeling wat het CDA betreft worden gekeerd.

Na de verzelfstandiging is ZSP commerciëler gaan denken en is meer ingezet op promotie en PR. Het CDA vindt dat verstandig en is blij met de professionele aansturing bij ZSP.

Het is goed dat de politiek de dagelijkse bedrijfsvoering heeft losgelaten en momenteel werkt aan een aandeelhoudersstrategie. ZSP kan dan een geactualiseerd strategisch plan maken binnen de kaders van deze aandeelhoudersstrategie. Het CDA vindt het belangrijk dat de (publieke) aandeelhouders grip houden op ZSP onder meer door frequente monitoring. Daarom is het CDA voor het vaststellen van jaarplannen.

Voor het CDA is van belang dat ZSP blijft inzetten op het afbouwen van garanties en het behalen van een marktconform rendement. Wanneer het voor ZSP financieel verantwoord is, vindt het CDA dat ze dividend uit dient te keren aan haar aandeelhouders. Wat het CDA betreft gaat ZSP geen nieuwe maatschappelijke projecten in niet-haven-gerelateerde activiteiten financieren. Dit kunnen de aandeelhouders desgewenst zelf doen. Het CDA vindt dat voor ZSP economische rentabiliteit leidend moet zijn bij investeringsbeslissingen. Voor deelnemingen die qua doelstellingen en risico niet passen bij ZSP (zoals WarmCO₂) wil het CDA een passende oplossing zoeken. Verkoop is hierbij één van de mogelijkheden. Door de grote hoeveelheid vreemd vermogen betaalt ZSP een hoge rente. Daarom wil het CDA dat de mogelijkheden van herfinanciering nader onderzocht worden.

In het kader van diversificatie is het belangrijk dat de nieuwe kansen voor het havengebied – bijvoorbeeld binnen het offshore cluster – ten volle worden benut. Wereldwijd wordt er steeds meer per container vervoerd. Verdere containerisatie binnen het bestaande Zeeuwse havengebied is een vereiste om een completere zeehaven te worden. Met steun van het CDA is verdere containerisatie ruimtelijk reeds mogelijk gemaakt in het Omgevingsplan 2012-2018. Het CDA wil dat de provincie containerisatie actief aanjaagt en de randvoorwaarden realiseert.

Het CDA vindt nauwere samenwerking van ZSP met andere havens in Nederland en Vlaanderen gewenst. In het bijzonder met de haven van Gent, waarbij de nog aan te leggen nieuwe zeesluis bij Terneuzen een nieuwe impuls voor meer samenwerking kan zijn.

In het werkprogramma *Zeehavens 2014-2016* is afgesproken dat er een verkenning wordt uitgevoerd naar de benodigde infrastructurele voorzieningen in en rondom de Zeeuwse zeehavens, onder meer met het oog op de diepgang in de Wielingen en de spoorontsluiting richting Antwerpen (met aandacht voor de verbinding Sloegebied - Antwerpen / de VEZA-boog, en de lijn

Axel - Zelzate). Het CDA zet zich in om aan de hand van deze verkenning meer (Rijks) investeringen voor het Zeeuwse havengebied los te krijgen.

Industrie

Door onder meer de schaliegasrevolutie in de Verenigde Staten en de Energiewende in Duitsland staat de (internationale) concurrentiepositie van in het bijzonder de energie- en grondstofintensieve industrie in Zeeland de laatste jaren zwaar onder druk. De gevolgen hiervan zijn zichtbaar in verlies van werkgelegenheid en teruglopende investeringen. Dit is voor het CDA een groot punt van zorg. Daarom vinden wij het belangrijk dat de provincie de industrie waar mogelijk helpt bij het innoveren (denk aan energiebesparing en *smart industry*) en het verduurzamen van hun productie(proces).

Het CDA is blij met de totstandkoming van het Smart Delta Resources Platform (SDR-platform). Twaalf energie- en grondstofintensieve bedrijven in de zuidwestelijke deltaregio willen hiermee hun concurrentiekracht versterken. Het CDA vindt het goed dat de provincie dit SDR-platform ondersteunt. Als duidelijk is welke projecten de grootste kans bieden op een verbetering van de concurrentiepositie, wil het CDA dat de provincie deze mede mogelijk maakt. Naast inzet van de eigen provinciale middelen, zal het er vooral om gaan dat de provincie helpt bij het aantrekken van nationale en Europese fondsen. Daarnaast wil het CDA dat de provincie in Den Haag en Brussel lobbyt tegen (nieuwe) wet- en regelgeving die de concurrentiepositie van onze industrie verslechtert.

Voor het aantrekken van nieuwe industrie liggen er onder meer kansen bij bedrijven die synergievoordelen hebben met de reeds gevestigde bedrijven, zoals het geval was bij de vestiging van de Spaanse sapfabriek bij Kloosterboer en de fabriek van Musim Mas bij DOW. Het CDA wil dat de provincie – waar

nodig en aanvullend op Impuls en ZSP – een faciliterende en stimulerende rol speelt bij de mogelijke vestiging van nieuwe industrie.

Landbouw

De landbouw en het cluster van agrarisch gerelateerde bedrijvigheid is een sterke pijler onder de Zeeuwse economie. Ruim 3600 agrofood-bedrijven zorgden in 2013 voor ruim 800 miljoen euro toegevoegde waarde en ruim 15.000 banen, circa 10 procent van de Zeeuwse werkgelegenheid. Het CDA heeft zich de laatste vier jaar ingezet om de sector te versterken en zal dit blijven doen. Het CDA wil dat de provincie Zeeland de steun voortzet voor onderzoek naar nieuwe teelten en technieken zoals precisielandbouw voor specifieke bemesting en het verhogen van de bodemkwaliteit.

Ook wil het CDA het Agrarisch Kennis- en Innovatiecentrum Rusthoeve verder helpen ontwikkelen tot de 'hotspot' voor de plantaardige sectoren in Zeeland waar onderzoek, innovatie en ontwikkeling samenkomen. Dat is extra belangrijk, omdat door het afschaffen van de productschappen de ontwikkeling en innovatie voor plantaardige sectoren in Zeeland dreigt te vertragen. Zoetwater wordt steeds belangrijker voor de moderne landbouw. Nieuwe vormen van zoetwatervoorziening – waaronder de 'Freshmaker' – wil het CDA daarom ondersteunen.

De grondgebonden landbouw heeft mede dankzij het CDA de mogelijkheid gekregen om te kunnen groeien nu quotums worden afgeschaft. De Zeeuwse veehouderijsector produceert nu het efficiëntst van Nederland² zonder het dierenwelzijn en milieu uit het oog te verliezen. Schaalvergroting in de landbouw zal doorgaan. Deze bedrijven produceren niet alleen gezonde producten, maar ook de verwerking vindt soms op deze

bedrijven plaats met als gevolg een hogere toegevoegde waarde voor de Zeeuwse economie. Nog te vaak gaan onbewerkte producten in 'bulkvorm' de provincie uit. Daarom wil het CDA landbouwbedrijven – middels maatwerk – de ruimte geven voor ver- en bewerking van landbouwproducten.

In de huidige collegeperiode is de lobby voor de vlassector – mede dankzij het CDA – succesvol geweest. Dit heeft geresulteerd in een tijdelijke subsidieregeling (tot en met 2014 bedrag per hectare). Vanaf 2015 wordt vlas in de vergroeningsmaatregel opgenomen.

Door de toeslagrechten – die bijvoorbeeld in België nog steeds worden verleend – is er een ongelijk speelveld ontstaan in de vlassector. Deze toeslagrechten worden de komende jaren geleidelijk afgebouwd. Dankzij het CDA is in de provincie Zeeland compensatie op een andere manier ingebracht door de inzet van gronden van het Bureau Beheer Landbouw (BBL-gronden). In het verleden is deze vorm van compensatie erg succesvol gebleken. Daarom moet dit instrument de komende vier jaar met kracht worden ingezet. Daarnaast kan er hulp van de overheid worden

² CR Delta

ingeroepen ter overbrugging naar de flat rate van 2019.

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) krijgt vanaf 2015 vorm en inhoud. De 'vergroeningseisen' voor de akkerbouw vanuit Europa wil het CDA verzachten door mogelijkheden te creëren voor (gezamenlijk) agrarisch natuurbeheer.

Na een moeizame start is het nieuwe glastuinbouwgebied op Biopark Terneuzen vrijwel geheel vol. In dit gebied wordt restwarmte en CO₂ ingezet voor milieuvriendelijke en duurzame glastuinbouw. Er is ruimte voor een tweede glastuinbouwlocatie in Zeeland waarbij dit concept wordt toegepast. Het CDA wil dat de provincie laat onderzoeken of hiervoor een gezonde business-case mogelijk is.

Biobased economy (Biogebaseerde economie)

Agro en chemie ontmoeten elkaar in de biobased economy. Van een economie die draait op fossiele grondstoffen gaan we stapsgewijs naar een economie die draait op biomassa als (groene) grondstof. De hoogwaardige toepassingen van biomassa bijvoorbeeld voor cosmetische en farmaceutische producten leveren de meeste toegevoegde waarde op. Kansrijke mogelijkheden zijn onder meer: afbreekbare plastics op basis van melkzuren, verven op basis van lijnolie en plantaardig pigment, olifantgras voor de papierindustrie, vlasvezel gebruiken voor versterking en isolatie en algen om afvalwater te zuiveren. Momenteel staat de biobased economy nog in de kinderschoenen, maar in de komende

decennia wordt de transitie naar groene grondstoffen verwacht.

Onze regio is met veel agrarisch restafval en biomassa, de grote aanwezigheid van (chemische) industrie, de nabijheid van zeehavens en de goede infrastructuur bij uitstek geschikt voor de biobased economy. Met het Centre of Expertise Biobased Economy – van de HZ University of Applied Sciences en de Avans Hogeschool – hebben we bovendien het benodigde kenniscentrum, onderwijs en onderzoek in huis. Het CDA wil daarom dat de provincie Zeeland – samen met bedrijven, kennisinstellingen en andere overheden in Zuidwest-Nederland en Vlaanderen – blijft inzetten op de biobased economy en de transitie naar groene grondstoffen stimuleert en versnelt. In Brussel – waar de EU de biobased economy een prioriteit heeft gemaakt om te komen tot duurzame en slimme economische groei (EU Horizon 2020) – en Den Haag zijn volop fondsen beschikbaar waar onze regio, bijvoorbeeld door het inzetten van de Strategic Board Delta Region, op in moet zetten. Daarnaast vindt het CDA het belangrijk dat het MKB meer bij de biobased economy wordt betrokken, want daar valt nog een wereld te winnen.

Visserij & Aquacultuur

De afgelopen jaren heeft Zeeland optimaal gebruik gemaakt van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). Hiermee wordt innovatie, economische diversificatie en samenwerking gestimuleerd. Om dit ook in de periode 2015 - 2019 te kunnen realiseren, moet bij visserijbeleid wat het CDA betreft de nadruk liggen op drie thema's:

- » Invoering van de zogenoemde aanlandplicht;
- » Verdere verduurzaming van de visserij- en aquacultuur;
- » Verbetering van de rendementen in de visketen.

De provincie heeft gronden beschikbaar voor de ontwikkeling van aquacultuur in Colijnsplaat. Daar kan in samenwerking met de gemeente Noord-Beveland een 'zilt' bedrijventerrein ontstaan. Daarnaast wil het CDA dat de provincie actief betrokken blijft bij het aanjagen van innovaties, zodat de ondernemers in de visserij zich beter kunnen aanpassen aan de veranderende economische omstandigheden en de eisen die de samenleving stelt aan hun bedrijfsvoering.

De kreeftenvisserij in de Oosterschelde is de laatste tien jaar uitgegroeid tot een beeldbepalende visserijsector. Het CDA vindt dat de provincie deze sector moet ondersteunen. Dit kan allereerst door samen met de sector bij het Rijk te lobbyen voor het verminderen van het aantal visvergunningen. Het Rijk heeft teveel visvergunningen uitgegeven waar de sector last van heeft. Ook uit ecologische overwegingen (ter bescherming van de kreeftenpopulatie) dient dit aantal verminderd te worden.

Het CDA is tegen het storten van staalslakken in de Oosterschelde omdat de ecologische gevolgen onduidelijk zijn. Ook voor de kreeftenvisserij is het storten van staalslakken funest. Dat laatste kan worden ondervangen door breuksteenbestortingen over de staalslakken. Voor de ecologie is dat evenwel geen oplossing.

Toerisme & recreatie

Toerisme is een belangrijke bron van inkomsten voor de Zeeuwse (vrijetijds-) economie. Volgens het Kenniscentrum Kusttoerisme zorgt de toerisme- en recreatiesector in Zeeland voor bijna 16.000 banen en 500 miljoen euro aan toegevoegde waarde. Naast het economische belang van de sector zorgt deze er mede voor dat het Zeeuwse platteland vitaal blijft door het in stand houden van voorzieningen voor de eigen inwoners.

Het CDA vindt dat de sector in samenwerking met de provincie een goed begin heeft gemaakt met de gezamenlijke promotie en de toepassing van Land in Zee! (Zeeën van Tijd & Ruimte voor Jezelf). Voorbeelden zijn een landelijke tv-commercial, de Zeelandpas en het gezamenlijke VVV. De komende periode wil het CDA dit voortzetten en versterken.

De vraag naar toeristisch kamperen neemt af en de consument van nu wil steeds luxer kamperen (glamping). Andere uitdagingen voor de kampeersector zijn de hoge grondprijzen, lange overheidsprocedures, ruimtegebrek en schaalvergroting. De kampeersector is daarom deels toe aan een herstructurering. Kijkend naar toekomstige ontwikkelingen in de kampeersector, vindt het CDA dat omzetten van kampeerplaatsen naar

verhuureenheden – op reguliere campings – mogelijk moet zijn. Ook omschakeling naar groeps- en huuraccommodaties of de hotelmarkt kan op sommige plaatsen passend zijn. Het CDA wil dat hiervoor beleid geformuleerd wordt, waarin de grondbank en een herstructureringsfonds kunnen stimuleren en versnellen. De spelregels moeten helder en eenduidig zijn, maar ook handhaving is een voorwaarde om de bestemming ‘recreatief’ te houden.

Het CDA vindt dat de toerisme- en recreatiesector in Zeeland nog beter in zou kunnen spelen op (andere sectoren) waar Zeeland sterk in is en wil dat de provincie dit stimuleert. Denk aan agrotourisme (met onder meer streekproducten) en gezondheidstoerisme (wellness). Goede voorbeelden van badplaatsen die inspelen op de kansen van gezondheidstoerisme zijn Cadzand-Bad en Domburg die het predicaat ‘heilzame badstatus’ hebben verkregen. Zeeland moet zich meer profileren als culinaire hotspot en als hotspot voor watersport. Het Kenniscentrum Kusttoerisme heeft onlangs in kaart gebracht wat Zeeland kan doen om meer surfers en zeezeilers te trekken.

Verder is campertoerisme een belangrijke groeimarkt die kansen biedt voor Zeeland. Hiervoor moet worden ingespeeld op de

specifieke behoeften van campers. Het CDA wil dit doen door voortvarend aan de slag te gaan met de aanbevelingen uit het rapport *Campertoerisme*³.

Het CDA zet zich in voor het doortrekken van het traject van de kusttram vanuit Knokke naar Breskens en het stoomtrein traject Middelplaten - Renesse voor het stimuleren van de toeristische hotspots.

Grote evenementen

Grote jaarlijkse culturele en sportieve evenementen zoals Film by the Sea, Concert at Sea, de Kustmarathon en het Zeeland Nazomer Festival zijn positief voor het imago van Zeeland en de Zeeuwse economie. Datzelfde geldt voor incidentele grote evenementen, zoals de Tour de France en de nationale Ride for the Roses, die naar Zeeland gehaald worden. Daarom wil het CDA dat de provincie dergelijke evenementen mede mogelijk blijft maken. Het gaat hierbij in het bijzonder om evenementen met een uitstraling die de provinciegrenzen overstijgt. Bij het verstrekken van provinciale subsidies vindt het CDA dat in het bijzonder

gekeken moet worden naar het economisch en maatschappelijk rendement van deze evenementen. Het inzetten van deze evenementen voor het Zeeuws toerisme kan nog verder worden verbeterd.

Bij topsportevenementen ligt de focus op strand-, water-, en wielersport. Deze sporten passen goed bij het Zeeuwse DNA. Het nieuwe beleidskader 'sportevenementen' van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport biedt voor Zeeland kansen voor het organiseren c.q. binnenhalen van meer (top) sportevenementen.

MKB

Het CDA ziet het MKB als de ruggengraat van onze economie en het cement van de Zeeuwse samenleving. Landelijk presenteerde het CDA plannen om het MKB te stimuleren, onder meer door de winstbelasting voor kleine bedrijven te halveren. Het CDA Zeeland juicht dit toe en wil op Zeeuws niveau oog voor het MKB.

Zowel op Zeeuws als nationaal niveau heeft het CDA geageerd tegen de accijnsverhogingen van het kabinet. Met name het MKB in de grensregio's is hierdoor gedupeerd. Het CDA Zeeland wil dat de provincie – samen met andere grensprovincies – deze en soortgelijke grensproblematiek onder de aandacht blijft brengen van het kabinet. Immers, de zwaarste klappen van de crisis zijn bij het MKB terecht gekomen.

Kredietverlening is voor veel MKB-bedrijven de laatste jaren een belangrijk probleem. Met steun van het CDA heeft de provincie de oprichting van de Kredietunie Zeeland mede mogelijk gemaakt om de kredietverlening aan het MKB op Zeeuws niveau te verbeteren. Daarnaast juicht het CDA de één-loketfunctie bij Impuls Zeeland toe. De ondernemer wordt via de één-loketfunctie geholpen bij het

³ *Rapport Campertoerisme*, Kenniscentrum Kusttoerisme

zoeken naar financiering. Het CDA wil dat de provincie nagaat of de kredietverlening aan het MKB dankzij deze initiatieven voldoende is verbeterd. Tevens wil het CDA dat er voor bedrijven één loket komt – van gemeente, provincie en Waterschap – waar ze voor alle vergunningen en dergelijke terecht kunnen.

Zeeland loopt ten opzichte van andere regio's achter qua innovatie en innovatiepotentie. Dit geldt niet in het minst voor het Zeeuwse MKB. Het CDA wil daarom dat het stimuleren van innovatie en ondernemerschap topprioriteit krijgt bij het nieuwe economisch beleid van de provincie. Daarvoor vindt het CDA de oprichting van een nieuw revolverend Innovatiefonds een interessante optie. Verder wil het CDA de ondersteuning van (innovatieve) starters, zoals via DOK41, voortzetten en uitbouwen.

Door de achtergebleven consumentenbestedingen en doordat consumenten steeds meer via internet kopen, heeft de detailhandel het zwaar. In Zeeland is er relatief veel winkelleegstand (7,5 procent). Het CDA wil dat de provincie het Omgevingsplan gebruikt om werk te maken van een robuuste toekomstbestendige detailhandelsstructuur. Het zal dan met name gaan om intergemeentelijke afstemming inzake het toelatingsbeleid van detailhandel buiten de winkelkernen.

Digitale Agenda

Snel internet is in een basisvoorziening voor bedrijven en huishoudens om mee te kunnen doen in onze samenleving. In alle sectoren is internet van cruciaal belang niet in het minst in de landbouw-, recreatie-, en zorgsector. Bovendien biedt snel internet Zeeland de optie om zich te profileren als de thuiswerkprovincie van Nederland. Hoewel snel internet, zelfs glasvezel, er op veel plaatsen in Zeeland al is, zijn er nog steeds circa 5.600 bedrijfspanden

en circa 6.000 particuliere huishoudens in het buitengebied aan te merken als 'witte plekken'. Het CDA vindt dat iedere Zeeuw toegang moet hebben tot snel (breedband) internet. Nieuwe ontwikkelingen zoals snelle draadloze technieken door mobiele providers (4G) en Delta (Draadloze Docsis) kunnen hierbij een wezenlijke rol spelen.

Uit onderzoek⁴ komt samenwerking als de belangrijkste voorwaarde naar voren om in Zeeland breedbandvoorzieningen te realiseren. Het CDA wil dat de provincie de regierol op zich neemt om zo de benodigde samenwerking tot stand te brengen. Volgens het CDA is hiervoor de inzet van een deskundige, externe (deeltijd) programmamanager de beste optie. Deze kan worden afgerekend op het ontwikkelen, begeleiden en succesvol maken van concrete breedbandinitiatieven. Een belangrijke voorwaarde voor het succes van een programmamanager is subsidie. Projecten moeten qua exploitatie zelfstandig verder kunnen. De belangrijkste taak is geografische en branche-gerelateerde breedband initiatieven ontwikkelen, die zijn gebaseerd op samenwerking. Via vraagbundeling en het

⁴ Een digitale agenda voor Zeeland, Stratix

opzetten van communities, zowel business-to-business als business-to-consumer.

Het CDA wil dat de provincie de realisatie van een zoekportaal breedband – uitgevoerd door een marktpartij – bevordert. Hierbij gaat het om een overzicht van de beschikbare breedbanddiensten op bedrijventerreinen inclusief wat er aangelegd kan worden en door wie.

Het CDA wil dat de provincie met gemeenten en Waterschap afsprekt dat als ergens de grond opengaat, Delta gelijk een lege mantelbuis in de grond legt en de provincie andere marktpartijen over deze mogelijkheid informeert.

EU & grensoverschrijdende samenwerking

Zeeland heeft – op Groningen (gasexport) na – het hoogste aandeel export (27 procent) in de regionale economie en na Limburg relatief de meeste export-gerelateerde werkgelegenheid (66 procent)⁵. Het overgrote deel van de Zeeuwse export gaat naar België, Duitsland en andere EU-landen. Alleen daarom al is de EU voor Zeeland van groot belang en vindt het CDA dat de provincie goed vertegenwoordigd dient te blijven in Brussel.

Zeeland heeft bijzondere kansen voor initiatieven met grensoverschrijdend perspectief. Structurele samenwerking op politiek, economisch en sociaal gebied met Vlaanderen, bijvoorbeeld binnen de Euregio Scheldemond, voor het wegnemen van obstakels voor vrij verkeer in de grensregio, is hierbij noodzakelijk.

Het aandeel grensarbeiders is in Zeeland het hoogste van alle provincies. Met de verbetering van vrij verkeer moeten bedrijven en grensarbeiders geen hinder ondervinden door verschillen in nationale regelgeving, sociale arbeidszaken en

rechtsbescherming. Het CDA vindt dat Nederland de uitvoering van Europese richtlijnen daarom moet afstemmen met België om problemen voor burgers en ondernemers die grensoverschrijdend werken of wonen te voorkomen.

Europese fondsen

Voor uiteenlopende beleidsterreinen – zoals grensoverschrijdende samenwerking en plattelandontwikkeling – zijn er Europese fondsen voor de periode 2014-2020 beschikbaar. Het CDA vindt dat het provinciale investeringsbeleid erop gericht moet zijn zoveel mogelijk gebruik te maken van deze fondsen.

Dat betekent wel dat er cofinanciering beschikbaar moet zijn. Voor de periode 2015-2019 kan daarvoor, naast het Delta-dividend, gebruik worden gemaakt van bestaande budgetten. Tevens moet het beleid erop gericht zijn om zoveel mogelijk gebruik te maken van private cofinanciering. Daarmee wordt ook duidelijk gemaakt dat het benutten van de Europese fondsen een gezamenlijk belang van het bedrijfsleven en overheden is.

1.2 Regionale bereikbaarheid &

Regionaal openbaar vervoer

De bereikbaarheid van en binnen onze provincie is voor het CDA cruciaal. Immers een betrouwbare en veilige infrastructuur is

⁵ Internationale handel 2014, CBS

onmisbaar voor een goed functionerende economie en samenleving. De afgelopen Statenperiode is hierin met steun van het CDA fors geïnvesteerd. Onder meer de Sluiskiltunnel (circa 300 miljoen euro) wordt ruim binnen de tijd en binnen het budget uitgevoerd. Naast grote projecten waarvan de aanleg al voorzien en gefinancierd is – zoals de Sloeweg en de Tractaatweg – zijn er nog reconstructies nodig aan veel andere wegvakken: de provincie Zeeland staat voor grote infrastructurele opgaven. Voorbeelden hiervan zijn:

N256/N59	Deltaweg Goes-Bruinisse
N290	Terneuzen-Zaamslag en Rapenburg Tol-Terhole
N673	Zanddijk Kruiningen-Yerseke

Tijdens de spitsuren is er veel congestie op de A58 rondom het knooppunt Zoomland bij Bergen op Zoom. Voor de doorstroming naar en uit Zeeland is dit onwenselijk. Het CDA wil dat Zeeland samen met Brabant lobbyt bij het Rijk voor een voortvarende aanpak van dit probleem.

Omvangrijke infrastructurele investeringen kunnen wellicht deels worden voorkomen door de inzet van moderne (communicatie) middelen. Dat sluit goed aan bij het Rijksprogramma *Beter Benutten*. Doel daarvan is de verkeersstromen zodanig te beïnvloeden, dat bijvoorbeeld verbreding van wegen niet nodig is. Wat het CDA betreft zou Zeeland, in samenwerking met TNO, als proefgebied voor deze ontwikkelingen moeten worden aangemeld.

Ook het fietsverkeer en het landbouwverkeer vragen aandacht. Zeeland is de favoriete fietsprovincie van Nederland. Het CDA is voorstander van het verder optimaliseren van de fietsinfrastructuur en de uitbreiding van voorzieningen voor de elektrische fiets.

De provincie Zeeland is met steun van het CDA bezig met het aanleggen van een landbouwlogistiek netwerk, zodat

landbouwverkeer en het overige verkeer zich vlot en veilig kunnen verplaatsen.

Daarnaast speelt, zoals in heel Nederland, naast het intensievere gebruik van de wegen ook de veroudering een grote rol in de kosten van het onderhoud. Dat stelt de provincie voor grote financiële opgaven. Uit efficiency- en kostenbesparingsoverwegingen is het CDA er voorstander van om het onderhoud van alle wegen buiten de bebouwde kom – van de gemeenten, de provincie en het Waterschap – onder te brengen en uit te laten voeren door één organisatie. Het CDA wil dat de opzet en inrichting daarvan in de eerste helft van de periode 2015 - 2019 tot stand komt.

Landelijk is al aangegeven dat de verouderde infrastructuur een gezamenlijke aanpak vereist op verschillende niveaus. Samen met andere overheden maakt de provincie Zeeland een Deltaplan voor het onderhoud van de infrastructuur.

Verkeersveiligheid

We moeten streven naar nul vermijdbare verkeersslachtoffers. Geen (vermijdbare) verkeersslachtoffers is helaas onhaalbaar, maar voor het CDA geldt, dat ieder ander gekozen getal ook voor discussie vatbaar is. En dus moet het uitgangspunt het hoogst haalbare zijn. Om dat te bereiken moet de infrastructuur veiliger worden. Bij de aanleg van nieuwe wegen, maar ook bij het aanpassen van reeds bestaande wegen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de nieuwste kennis via allerlei onderzoeken en rapporten van onder andere de ANWB en de Stichting Wetenschappelijke Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV). Daarnaast blijft het voor het CDA belangrijk dat in voorlichting, educatie en handhaving geïnvesteerd blijft worden. Op dit beleidsonderdeel wordt, als het aan het CDA ligt, dus niet bezuinigd. Verder moet worden ingespeeld op nieuwe trends en ontwikkelingen in het verkeer, bijvoorbeeld de elektrische fiets, groepen wielrenners en de ontwikkeling van apps.

Openbaar vervoer

Voor het openbaar vervoer (ov) geldt vanaf 2015 een nieuwe, tien jaar lopende, concessie. De daarin geformuleerde uitgangspunten zijn leidend voor de inrichting van het ov in de komende tien jaar. Het scholierenvervoer verdient daarbij volgens het CDA extra aandacht, vooral omdat de geografische indeling van Zeeland in combinatie met het relatief geringe scholenaanbod voor voortgezet en hoger onderwijs, leidt tot aanzienlijke extra vervoerskosten voor die leerlingen en studenten die nog geen 18 jaar zijn. Zij kunnen immers nog geen gebruik maken van de studentenov-chipkaart en ze mogen nog geen autorijden. Het Rijk zorgt vanaf 2015 voor een uitbreiding daarvan, zodat ook

leerlingen en studenten jonger dan 18 jaar met een studentenov-chipkaart naar en van school kunnen reizen. De uitwerking daarvan is op dit moment nog niet bekend, maar als het onverhoopt niet doorgaat of als blijkt dat dit onvoldoende is, is het CDA van mening dat in afstemming met de concessiehouder extra compensatie door de provincie moet worden geboden.

Het fiets-voetveer Vlissingen-Breskens – een belangrijk onderdeel van het Zeeuwse openbaar vervoernetwerk – moet hoe dan ook in stand blijven. Omdat hiervoor geen exploitant kon worden gevonden, is het plan opgevat de exploitatie daarvan als provincie weer zelf ter hand te nemen. Hierbij wordt verondersteld dat een exploitatie in eigen beheer goedkoper is en dus besparingen oplevert. Om binnen het budget te blijven zou een geringe verhoging van de tarieven of een beperkte vermindering van het aantal afvaarten wellicht al voldoende zijn. Hierbij vindt het CDA belangrijk dat de huidige eerste en laatste afvaart behouden blijft en het aanbod goed wordt toegesneden op de vraag. Een goede afstemming met andere vormen van openbaar vervoer is cruciaal. Het onderbrengen van de exploitatie in een aparte entiteit (NV of BV) heeft daarbij voor het CDA de voorkeur. Het betreft immers een bedrijfsmatige activiteit en de politieke invloed moet dan beperkt blijven tot beleid op hoofdlijnen zoals ook bij bijvoorbeeld de NV Westerscheldetunnel het geval is.

Het CDA is voor behoud van een rechtstreekse treinverbinding naar de Randstad met een frequentie van drie treinen per uur: tweemaal per uur een trein die tot en met Roosendaal op alle tussengelegen stations stopt en eenmaal per uur een intercitydienstregeling tot Amsterdam die in Zeeland enkel in Vlissingen, Middelburg en Goes stopt, zodat treinreizen voor meer forenzen en toeristen aantrekkelijker wordt en de kleinere stations behouden kunnen blijven.

1.3 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling & waterbeheer

Natuur & landschap

Zeeland heeft veel mooie natuur en schitterende landschappen. Het CDA vindt dit het beschermen meer dan waard. Naast de intrinsieke waarde is natuur van waarde voor inwoners en toeristen. Het CDA vindt het daarom belangrijk dat de natuur zoveel mogelijk toegankelijk is – denk bijvoorbeeld aan recreatief medegebruik van dijken – en pleit daarbij voor het ‘ja, tenzij’ principe.

De afgelopen decennia is er in Zeeland veel nieuwe natuur gecreëerd in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), inmiddels genaamd Nationaal Natuur Netwerk (NNN). Zeeland heeft dat slim aangepakt en loopt voor op andere provincies. Realisering en onderhoud van natuur is recent gedecentraliseerd van de Rijksoverheid naar de provincies. De provincie heeft daardoor nieuwe verantwoordelijkheden en kan ook keuzes maken. Het CDA vindt dat er in de komende periode geen nieuwe natuur ten koste van goede landbouwgrond gerealiseerd mag worden. De in het verleden verworven percelen voor de aanleg van nieuwe natuur kunnen nog wel worden ingericht.

Nieuw aangelegde natuur kan nadelige gevolgen hebben voor de landbouw. De schade die de landbouw daardoor wordt aangedaan – bijvoorbeeld door ganzen – dient volledig gecompenseerd te worden.

De Fauna Beheers Eenheid (FBE) moet daartoe voldoende in staat worden gesteld, ook in financieel opzicht. Om in aanmerking te komen voor schadevergoeding worden geen belemmerende voorwaarden (zoals het betalen van behandelingskosten en het aanhouden van drempelbedragen per gewas) aangehouden. Het CDA ziet bij voorkeur actief beheer van de ganzenpopulatie om schade aan gewassen op voorhand te voorkomen. Bij het besteden van middelen vindt het CDA dat prioriteit moet worden gegeven aan het landelijk gebied en natuurontwikkeling daardoor vertraagd kan worden.

Het agrarisch natuurbeheer vormt als agromilieu en -klimaatmaatregel een belangrijke pijler in het plattelandsbeleid (pijler 2 van het GLB). Binnen het nieuwe GLB 2014-2020 wordt collectief agrarisch natuurbeheer mogelijk gemaakt in het komende nationale plattelandsontwikkelingsprogramma (POP-3). Het vernieuwde agrarisch natuurbeheer moet kunnen worden ingezet om te voldoen aan de vergroening binnen de eerste pijler van het GLB. Het CDA vindt dat natuurbeheer niet uitsluitend door de drie terreinbeheerders (Staatsbosbeheer, Zeeuws Landschap en Natuurmonumenten) hoeft te worden uitgevoerd. Door andere partijen, zoals agrarische natuurverenigingen, toe te laten, kan het wellicht efficiënter. Het CDA ziet een fusie tussen de drie terreinbeheerders in Zeeland als een reële optie die ertoe kan leiden dat een groter deel van het budget beschikbaar komt voor natuurbeheer en minder nodig is voor overhead.

Beheerplannen

Bedrijven in de buurt van een gebied dat is beschermd door de Natuurbeschermingswet (bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden), kunnen bij nieuwbouw of uitbreiding een vergunning nodig hebben. Dit wordt onder andere bepaald door de beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden. Het CDA vindt dat de beheerplannen de ontwikkeling van bedrijven niet mogen belemmeren, zeker niet wanneer de beheerplannen onrealistisch zijn of te weinig rekening houden met de bestaande praktijk.

Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

De PAS bepaalt de depositie op natuurgebieden en daarmee de ontwikkelingsruimte voor bedrijven zoals veehouderijen. Zeeland is een provincie met relatief weinig veehouderijen, maar dreigt 'op slot' gezet te worden door uitstoot van stikstof door anderen, onder andere de Vlaamse industrie. Het CDA vindt dat de industrie en landbouw niet beperkt mag worden in hun ontwikkelingsruimte. De uitzonderingspositie waarin Zeeland door de "stikstofimport" verkeert moet worden ingezet om de dreigende beperking van de ontwikkelingsruimte tegen te gaan.

Zuidwestelijke Delta

De wateropgaven in het kader van de Zuidwestelijke Delta zijn vooral ingegeven vanuit veiligheid. Maar vaak zijn er ook combinaties mogelijk met bijvoorbeeld visserij, recreatie en energievoorziening. De grootste opgaven voor de periode 2015-2019 liggen in de Grevelingen, het Volkerak-Zoommeer, de Oosterschelde en de Westerschelde. Voor het Volkerak-Zoommeer geldt dat de keuze voorligt om die te verzilten. Dat biedt nieuwe perspectieven voor de visserij, maar tegelijkertijd moeten de belangen van de landbouw worden veiliggesteld, als het gaat om de beschikbaarheid van zoet water. "Eerst het

zoet en dan het zout" was en is hierbij het standpunt van het CDA. In de Grevelingen liggen de kansen op nieuwe ontwikkelingen op het gebied van getijdenenergie. Middels het Tidal Test Centre Grevelingen (een testopstelling van een getijdencentrale) kan worden getest hoe groot die kansen zijn. Voor de Oosterschelde zijn het vooral de waterkwaliteit – het water is té schoon – en de problematiek rondom de zandhonger die om een oplossing vragen.

Wonen

Door demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing en ontgroening en door hogere kwaliteitseisen die mensen stellen verandert de woningbehoefte. De huidige Zeeuwse woningvoorraad is daar nog niet voldoende op afgestemd en moet toekomstbestendig worden gemaakt. Voor het CDA was en is stads- en dorpsvernieuwing daarom van het grootste belang. Om leegstand en verpaupering tegen te gaan is met steun van het CDA in het Omgevingsplan 2012-2018 de Provinciale Impuls Wonen (PIW) geïntroduceerd. Hiermee wordt de herstructurering van de bestaande particuliere woningvoorraad in Zeeland gestimuleerd. De eerste subsidieronde leverde veel aanvragen op, ruim meer dan de € 3,5 miljoen die er jaarlijks tot en met 2019 beschikbaar is. Het CDA pleit voor een jaarlijkse evaluatie van de PIW om deze verder te optimaliseren en na te kunnen gaan of de doelen van de PIW daadwerkelijk bereikt worden. Verder zijn er – dankzij het Omgevingsplan 2012-2018 – door iedere regio in Zeeland regionale woningmarktafspraken gemaakt. Het CDA vindt het belangrijk dat de nieuwbouwwoningen zowel kwalitatief als kwantitatief goed afgestemd worden op de vraag.

De veranderingen in de langdurige zorg en met name de maatregel 'scheiden van wonen en zorg', zullen aanleiding zijn voor andere woonzorgconcepten en nieuwe

huisvestingsvarianten met wonen en zorg. Deze veranderingen hebben gevolgen voor de woningbouwcontingenten. Bijvoorbeeld wanneer een verzorgingshuis (deels) een reguliere woonfunctie krijgt. In vervolg op de regionale woningmarktafspraken, kan de provincie een initiërende en coördinerende rol spelen om met regionale zorgorganisaties, woningbouwcorporaties en gemeenten tot afspraken te komen omtrent wonen en zorg.

1.4 Vitaal platteland

Het provinciale beleid voor het Zeeuwse platteland is tot op heden eigenlijk nog nooit goed beschreven. Het CDA hecht er sterk aan dat dit in de periode 2015-2019 alsnog gaat gebeuren. Het landelijk gebied verandert immers in hoog tempo. Dat geldt voor het gebruik: naast de landbouw legt de vrijetijdseconomie een steeds grotere claim op de ruimte. Dat geldt voor de bevolking: er is sprake van een geleidelijke bevolkingsdaling, ontgroening en vergrijzing. En het geldt ook voor de landbouw zelf als grootste ruimtegebruiker in het landelijk gebied. Kernbegrippen zijn intensivering, schaalvergroting en de specialisatie naast een betekenisvolle verbreding van het agrarisch bedrijf.

Het platteland wordt steeds meer een veelzijdige, multifunctionele ruimte waar naast werken en wonen ook de recreatie volop wordt gestimuleerd. Veel mensen genieten als toerist of recreant van het platteland. Het platteland heeft veel te bieden, de unieke verscheidenheid moet kunnen worden ontdekt en beleefd. De natuur en het landschap van Zeeland vormen een aantrekkelijke omgeving om te verblijven, recreëren, wandelen, fietsen en genieten van de rust en de ruimte. De provincie heeft de taak om de natuurwaarden te beschermen en te beheren en om nieuwe natuur te ontwikkelen als onderdeel van het robuuste natuurnetwerk.

Het versterken van de economische vitaliteit en duurzaamheid en het veelzijdige karakter van het platteland is essentieel. Tegelijkertijd doen zich op Rijks- en Europees niveau ontwikkelingen voor die van invloed zijn op het Zeeuwse platteland en de wettelijk vastgelegde regierol van de provincie op het platteland (voorbeeld: PAS). Voor de plattelandsontwikkeling in de periode 2014-2020 hecht het CDA er aan dat het subsidiebeleid voor de plattelandsontwikkeling wordt ontwikkeld langs de volgende sporen:

1. Bevorderen van kennisoverdracht en innovatie in de landbouw;
2. Verbeteren van het concurrentievermogen van de landbouw;
3. Bevorderen van de organisatie van de voedselketen;
4. Behoud en het verbeteren van ecosystemen;
5. Efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen;
6. Ontwikkelen van het platteland.

De schaalvergroting in de landbouw heeft tot gevolg dat verscheidene boerderijen leeg komen te staan. Een nieuwe bestemming wordt niet altijd gevonden waardoor ontsiering van het landelijk gebied kan ontstaan. Dit kan ook het woongenot van mensen die in de omgeving van deze leegstaande gebouwen wonen aantasten. Leegstand beperkt zich niet tot boerderijen, winkelpanden en woningen. In de dorpen en steden komen veel kerkgebouwen leeg. Ook daar wordt vaak geen andere bestemming voor gevonden. Het CDA is van mening dat er in het beleidsprogramma Vitaal platteland aandacht aan deze problematiek moet worden besteed. Het CDA wil dat de provincie kijkt of Europese middelen kunnen worden ingezet om een invulling aan deze lege panden te geven. Tegelijkertijd vinden we dat initiatieven van mensen zelf om leegstand te voorkomen of op te lossen volop ruimte moeten krijgen. Overheden moeten daarbij geen sta-in-de-weg zijn, maar zich dienstbaar opstellen.

1.5 Milieu, energie & klimaat

Zeeland is dé plek voor duurzame ontwikkelingen en daarmee voor een duurzame samenleving. Zo biedt het water allerlei innovatieve mogelijkheden om duurzame energie te produceren. Het CDA wil hierop inzetten, in het bijzonder als er ook exportkansen zijn zoals bij het huidige proefproject (met laagvervalenergie) voor getijdenenergie in de Grevelingen.

Als provincie met de meeste zonuren is Zeeland ook geschikt voor zonne-energie. Steeds meer Zeeuwen nemen zonnepanelen. Aangezien de samenleving dit al voldoende oppakt, kan de rol van de provincie beperkt blijven. De provincie voert met rijksmiddelen

wel de regeling ‘asbest eraf, zonnepanelen erop’ uit. Deze regeling is tussen 2012-2014 een groot succes geweest en het CDA wil dat de provincie deze regeling voortzet.

Zeeland is de vierde provincie van Nederland qua aantal windmolens en in windenergieproductie. Tot 2020 is afgesproken om minimaal 570,5 MW windenergie in Zeeland beschikbaar te hebben. Het CDA wil dat de provincie zich aan deze afspraak houdt, maar vindt dat de bouw van windmolens op land wel moet worden beperkt tot de locaties zoals aangewezen in het Omgevingsplan.

Het Rijk heeft Borssele, op minimaal 22 kilometer (12 mijl) voor de kust van Walcheren, aangewezen als gebied waar twee windmolenparken mogen komen. Een zestal Zeeuwse partijen trekt samen het Zeeuws Offshore Wind Project en wil toestemming van het Rijk verkrijgen om Windpark Zeeland op 22 kilometer uit de kust te realiseren. Naast meer duurzame energieopwekking zou dit een goede impuls zijn voor de Zeeuwse economie en werkgelegenheid. Het CDA wil dat de provincie dit project ondersteunt. Binnen de twaalfmijlszone van de Zeeuwse kust vindt het CDA dat er – onder meer ter bescherming van het toerisme – geen windmolenparken gebouwd moeten worden.

Voor het CDA zijn maatschappelijk initiatief – het initiatief van onderop, door en voor burgers – en draagvlak voor het energiebeleid van groot belang. Daarom wil het CDA dat lokale energiecoöperaties gebruik kunnen maken van goedkopere financiering door middel van een revolverend fonds. Daarnaast moet de provincie onderzoeken hoe zij bepaalde risico's van lokale energiecoöperaties die ervoor zorgen dat zij niet verder komen, af kan dekken. Het gaat dan om risico's zoals het maken van kosten voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning of locatiestudie, terwijl er nog geen definitieve subsidiebeschikking van het Rijk verkregen is. Om het draagvlak

voor energieprojecten in de provincie te vergroten, wil het CDA daarnaast dat in de vergunningen wordt opgenomen dat een bepaald percentage van het project door lokale energiecoöperaties wordt ingevuld. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan het principe om elke vierde windturbine die in Zeeland wordt geplaatst, beschikbaar te stellen aan een (lokale) windcoöperatie.

Energie die je niet gebruikt, hoeft je ook niet op te wekken. Er zijn veel mogelijkheden voor bedrijven, woningcorporaties en particulieren om op een economisch rendabele manier energie te besparen. Dit levert bovendien veel werk op voor onder meer de bouwsector. Bovendien kunnen door de bouwsector duurzame Zeeuwse producten (bijvoorbeeld uit vlas) gebruikt worden. Het CDA wil energiebesparing een prominente plaats geven in het provinciale energie- en klimaatbeleid.

Daarnaast wil het CDA dat bij nieuwbouwprojecten waar de provincie bij betrokken is er ingezet wordt op energieneutraal bouwen.

In elk geval voor de komende decennia is fossiele energie nog broodnodig. Voor het CDA zijn er daarbij geen taboes: meer kernenergie, eventuele schaliegaswinning (mits schoon en veilig) sluit het CDA niet bij voorbaat uit. Zeker niet als het de concurrentiepositie van (de industrie in) Zeeland kan versterken.

Het CDA betreurt het dat het plan om de kolencentrale Borsele om te bouwen tot een biomassacentrale door het Rijk niet is omarmd. Door de afspraken in het Energieakkoord dreigt de kolencentrale per 1-1-2016 te moeten sluiten. Het CDA maakt zich zorgen om de economische en werkgelegenheidseffecten hiervan en wil dat de provincie zich – samen met Delta – hard maakt voor op zijn minst compensatie.

In Nederland en de Europese Unie geldt strenge milieuwetgeving. Met als doel een gelijk speelveld voor onze bedrijven, wil het CDA dat bij vergunningverlening de provincie niet strenger is dan Nederlandse en Europese wetgeving voorschrijft.

1.6 Culturele infrastructuur & monumentenzorg

Cultuur vervult een wezenlijke rol in de samenleving. Cultuur verbindt mensen met elkaar en levert een belangrijke bijdrage aan onze identiteit, leefbaarheid en een

aantrekkelijk vestigingsklimaat. De provincie is samen met gemeenten verantwoordelijk voor de regionale culturele infrastructuur. Daar waar het gaat om bovenlokale, gemeente overstijgende cultuur is het een kerntaak van de provincie. Door bezuinigingen is er de komende jaren opnieuw minder overheidsgeld beschikbaar voor cultuur. Samenwerking

tussen organisaties en verbindingen tussen bijvoorbeeld onderwijs, bedrijfsleven, cultuur en toerisme houden in Zeeland de culturele infrastructuur overeind, ondanks dat de omvang kleiner zal worden. Het CDA wil in het provinciale cultuurbeleid prioriteit geven aan cultureel erfgoed, grote festivals en cultuureducatie. Het CDA beseft dat niet alles in elke Zeeuwse regio kan worden aangeboden, wel wil het CDA dat de provincie zich inzet voor een gevarieerd en gespreid cultuuraanbod binnen de provincie.

Op Zeeuwse schaal blijft het volgens het CDA noodzakelijk over een zelfstandig kennis- en informatiecentrum te beschikken dat in kan spelen op de sociaaleconomische en leefbaarheidsvraagstukken die er in Zeeland spelen. De Kenniswerfplaats Zeeland (een fusie van SCOOP en de Zeeuwse Bibliotheek) gaat deze rol vervullen. Het CDA vindt het belangrijk dat deze nieuwe organisatie kans van slagen krijgt om met name nieuwe producten en diensten in de markt te zetten. Het behoud van de wetenschapsfunctie voor met name de HZ University of Applied Sciences en het University College Roosevelt is voor het CDA cruciaal.

1.7 Kwaliteit openbaar bestuur

De organisatie van het openbaar bestuur verandert voortdurend. Opvattingen vanuit het Rijk zijn daarop van grote invloed. Het CDA staat voor een transparante, effectieve en efficiënte overheid. Voor de inwoners van Zeeland maakt het niet uit welke overheidsinstantie maatregelen uitvoert (denk bijvoorbeeld aan verkeersveiligheid en gladheidsbestrijding). Zeeland is de provincie met het minste aantal inwoners en dus moet samenwerking op tal van terreinen mogelijk zijn en voordelen opleveren. Geprobeerd is een proces van samenwerking op gang te brengen, maar door miscommunicatie is dat niet goed gegaan. Het CDA is van mening dat dit proces een nieuwe kans verdient. Daarbij staat voor het CDA voorop dat de bestuursstructuren ongewijzigd kunnen blijven. Dus geen herindelingen en/of samenvoegingen, tenzij bestuursorganen dit zelf voorstellen. Echter op de achtergrond – in de backoffice – kan veel doelmatiger worden samengewerkt. Gelet op de omvang van de provincie moet het volgens het CDA mogelijk zijn om één gemeenschappelijke backoffice te vormen voor heel bestuurlijk Zeeland (dus voor gemeenten, Waterschap en provincie tezamen) voor bijvoorbeeld personeelszaken, automatisering, juridische zaken, belastingen enz. Verder kan in dat concept volgens het CDA de één-loketgedachte beter worden uitgewerkt. Burgers, bedrijven en instellingen kunnen dan voor alle zaken bij hetzelfde loket (bij voorkeur in het gemeentehuis) terecht.

2

*Niet-kerntaken***Leefbaarheid**

In Zeeland is het goed wonen, werken en leven. Het CDA wil dit in de toekomst zo houden en liefst nog versterken. De leefbaarheid staat echter onder druk. Niet in het minst door een snel veranderde samenleving, stelt *Nieuwe wegen 2014-2018*, de meest recente leefbaarheidsnota van de provincie. De bevolkingsontwikkeling, schaalvergroting, digitalisering, de ontwikkeling naar redzame burgers (minder verzorgingsstaat, meer burgerparticipatie) en de veranderde behoefte van mensen om werk, zorg en vrije tijd af te stemmen, zijn vijf ontwikkelingen die leiden tot een veranderde samenleving. De opgave voor de provincie is om de veranderingen te begeleiden en te benutten.

Bij leefbaarheid gaat het met name om het voorzieningenniveau, de kwaliteit van de woonomgeving, het gevoel van veiligheid en de mate van sociale binding, maar vanzelfsprekend gaat het net zo goed om de beschikbaarheid van voldoende werkgelegenheid. Voor het op niveau houden van de leefbaarheid van kleine woonkernen

wordt landelijk door het CDA ingezet op het behoud dan wel het terugbrengen van pinautomaten. Het CDA in Zeeland ondersteunt deze inzet, maar realiseert zich dat daarvoor de medewerking van banken nodig is.

Onderwijs

Het CDA ziet een goede onderwijsinfrastructuur als een belangrijke voorwaarde voor de aantrekkingskracht van de provincie als vestigingsplaats voor mensen en bedrijven. Het in stand houden van een toereikend en kwalitatief stelsel van onderwijsvoorzieningen vormt in een krimpregio echter een bijzondere uitdaging. Om deze infrastructuur te behouden en zo nodig te versterken zal geïnvesteerd moeten worden in kwaliteit, innovatie en bereikbaarheid. Juist hoger onderwijs trekt jonge mensen van over heel de wereld naar Zeeland, en draagt zo bij aan innovatie en leefbaarheid.

Het onderwijs in Zeeland is van een hoog niveau: van basis- tot universitair onderwijs zijn er goede voorzieningen. Zo kent Zeeland

excellente middelbare scholen, de beste HBO-instelling (HZ University of Applied Sciences) en het beste University College (University College Roosevelt) van Nederland. Mooie aanvullingen op het huidige onderwijsaanbod zouden volgens het CDA Masteropleidingen en/of een tweede University College zijn. Investerings in kennis zijn investeringen in de regionale ontwikkeling. Economisch, maar ook maatschappelijk. De provincie moet zich daarom actief inzetten om meer kennisinstellingen en wetenschappelijke instellingen naar Zeeland te trekken.

Onderwijsinstellingen met krimpende leerlingen/studentenaantallen worden geconfronteerd met afnemende baten en toenemende kosten met als resultaat dat ze maar zeer beperkt zelf kunnen investeren in de benodigde ontwikkelingen. De laatste vier jaar kent Zeeland de Onderwijs Autoriteit Zeeland (OAZ) die als facilitator diverse vernieuwingsprocessen binnen Zeeland in gang heeft gezet. De termijn van de OAZ loopt echter na 2015 af, daarna zal Zeeland het weer zelf moeten doen.

Het CDA wil dat Zeeland de nationale proeftuin wordt voor nieuwe, innovatieve manieren van leren. Verder dient de provincie het initiatief te nemen tot het opzetten van een regionaal investeringsfonds onderwijskwaliteit van waaruit innovaties in kwaliteit en aanbod van onderwijs kunnen worden gestimuleerd en gefinancierd. Dit fonds moet gevuld worden vanuit het regionale bedrijfsleven, overheden en middels projectmatige geldstromen, bijvoorbeeld vanuit de Europese Unie. De regie op dit fonds kan worden gevoerd door het 3O-overleg (Overheid, Ondernemers en Onderwijs). Zeeland wordt wat het CDA betreft dé onderwijsprovincie van Nederland!

Zorg

Het provinciebestuur voelt een grote maatschappelijke betrokkenheid waar het gaat om kwaliteit, toegankelijkheid, bereikbaarheid en continuïteit van de ziekenhuiszorg.

Samenwerking binnen de Nederlandse gezondheidszorg is een beladen begrip in relatie tot de mededingingswetgeving. Gegeven de schaalvergroting in de ziekenhuiswereld is dit echter wel hét middel voor behoud en versterking van de ziekenhuiszorg in een dunbevolkte provincie. Met name de Zeeuwse ziekenhuissector is kwetsbaar. Gelet op de Zeeuwse schaalgrootte is samenwerking tussen aanbieders van de tweedelijns curatieve zorg (ziekenhuisorganisaties en zelfstandige behandelcentra) volgens het CDA noodzakelijk om de medisch-specialistische zorg toekomstbestendig te maken. Binnen de bestaande Zeeuwse verhoudingen is dit echter op cruciale onderdelen geen vanzelfsprekendheid.

Wanneer samenwerking uitblijft, heeft dat mogelijk een domino-effect tot gevolg, met dien verstande dat de uitstroom uit de regio nog verder toeneemt. Dit gaat niet alleen ten koste van de zorg, maar ook van (hoogwaardige) werkgelegenheid. Daarom vindt het CDA aandacht voor werving van artsen om zich te vestigen in Zeeland van groot belang. Samenwerking tussen de aanbieders van (gezondheids-) zorg, de HZ University of Applied Sciences en het University College Roosevelt is in dit kader onontbeerlijk.

Op termijn dient er volgens het CDA één ziekenhuisorganisatie in Zeeland te komen. Als kwaliteitsindicator in de zorg wordt het aantal verrichtingen en behandelingen steeds belangrijker. Eén ziekenhuisorganisatie kan – zoveel mogelijk rekening houdend met de in de regio gevestigde specialisten – een verdeling over de provincie toepassen naar specialisme. Hiermee is de kans op behoud van zoveel mogelijk medisch-specialistische zorg in Zeeland volgens het CDA het grootst.

In het kader van de decentralisaties (Participatiewet, Nieuwe WMO en Jeugdwet) krijgen gemeenten er vanaf 2015 veel taken bij en zij zullen dit met minder middelen moeten doen en dichter bij huis moeten organiseren. Van burgers wordt verwacht dat zij meer zelfredzaam worden. Dit vraagt om een andere en meer integrale aanpak. De verantwoordelijkheid ligt vanaf 1-1-2015 primair bij gemeenten, maar het CDA vindt dat de provincie ook een actieve rol moet blijven nemen vanuit het bewaken van de kwaliteit van lokaal bestuur. De decentralisaties moeten in alle gemeenten goed worden uitgevoerd. Het CDA verwacht van de provincie dat ze de effecten van de decentralisaties – in het bijzonder die van de jeugdzorg – goed monitort. Die actieve rol van de provincie houdt verder in: initiëren, stimuleren en regisseren met het doel om partijen met elkaar in contact te brengen, samenwerking en vernieuwing in de zorg te bevorderen. Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zullen nodig zijn om de taken uit te kunnen voeren. Het project de Zeeuwse Huiskamer is hier een goed voorbeeld van.

Regionale journalistiek

Het CDA vindt onafhankelijke, kwalitatief goede regionale nieuwsvoorzieningen van elementair belang voor het goed functioneren van het openbaar bestuur. Om volwaardig deel te nemen aan de Zeeuwse samenleving is het essentieel voor mensen dat ze weten wat er in hun provincie gebeurt. Voor mensen

die minder mobiel zijn (bijvoorbeeld ouderen) geldt dat nog meer. Daarnaast moeten kiezers kunnen volgen hoe de provincie bestuurd wordt, zodat ze betrokken blijven bij de provinciale democratie. Veel lokale en provinciale politici zijn relatief onbekend; als de regionale journalistiek verder verschaalt zal dat niet verbeteren. Het CDA wil niet dat dat gebeurt. De positie van verschillende mediabedrijven staat onder druk. Het CDA pleit daarom voor samenwerking om de professionele regionale journalistiek te behouden in Zeeland en de Zeeuwse identiteit te versterken. Dat mag echter niet ten koste gaan van de kwaliteit. Het CDA is terughoudend voor wat betreft de inzet van mogelijke (incidentele) provinciale middelen. Indien financiële ondersteuning toch nodig blijkt, dan zal de bemoeienis van de provincie over de inhoud van de nieuwsvoorziening zo minimaal mogelijk zijn.

Sport

Het CDA gaat voor een actieve en gezonde samenleving. Het CDA wil dat de provincie het sporten door jong en oud bevordert, want sporten is gezond en vergroot de sociale samenhang van de Zeeuwse samenleving. Zeeland is uitstekend geschikt voor buitensporten en het CDA wil dat de provincie dit faciliteert en alle ruimte geeft. Dit kan onder meer door het verder verbeteren van de infrastructuur (zoals bos- en wandelpaden) en routenetwerken (recent ondersteunde de provincie de ontwikkeling van vier wielerroutes).

3

Financiën, deelnemingen en grote projecten

De omvang van de provinciale begroting zal de komende jaren afnemen. Dat heeft vooral te maken met het voltooien van enkele grote investeringen, zoals de Sluiskiltunnel en de aanleg van de N62 (Sloeweg en Tractaatweg). Verder zijn er taken overgeheveld naar het Rijk (zoals de regionale omroepen) en gaan er ook taken over naar de gemeenten (sociaal domein, jeugdzorg en een deel van de taken in het kader van de Wet Algemene Bepaling Omgevingsrecht).

Anderzijds zullen er ook doeluitkeringen worden omgezet in provinciefondsuitkeringen (investeringsbudget landelijke gebied en brede doeluitkering). Dat heeft veel invloed op de provinciale financiën. In verband daarmee zal de provinciale organisatie de komende periode nog meer terug moeten naar de echte kerntaken (zie hoofdstuk 1). Een nieuwe kerntakendiscussie en een scherpe focus op de provinciale kerntaken is daarvoor volgens het CDA nodig.

Voor het beheersbaar houden van de provinciale financiën gelden onderstaande uitgangspunten:

- » De (meerjaren)begroting is structureel sluitend;
- » Het Delta-dividend wordt als incidenteel beschouwd en wordt ingezet voor nieuw beleid;
- » Er zijn voldoende reserves aanwezig om risico's op te vangen;
- » Vervangingsinvesteringen worden direct in de exploitatie meerjarig geraamd en onderhoud van kapitaalgoederen wordt uitgevoerd en meerjarig geraamd conform actuele beheersplannen;
- » Er worden geen structurele lasten gedekt met incidentele baten.

Delta NV

De provincie Zeeland is voor 50 procent aandeelhouder van Delta NV. Het opwekken en verhandelen van energie is de laatste

NV Westerscheldetunnel

Het belangrijkste doel bij de weloverwogen overname van de aandelen in de NV Westerscheldetunnel door de provincie Zeeland was grip te houden op de tariefontwikkeling. Dit doel is tot nu toe bereikt. Dat geldt met name voor de veelgebruikers, veelal Zeeuwen en Zeeuwse bedrijven. Het CDA wil dat dit beleid wordt voortgezet en dat er een verstandig evenwicht blijft tussen een gematigde ontwikkeling van de tunneltarieven en het zo snel mogelijk tolvrij maken van de Westerscheldetunnel.

jaren een zwaar verliesgevende activiteit. In de nabije toekomst zal dat waarschijnlijk niet veranderen. Dat verlies moet gecompenseerd worden door de andere, wel winstgevende, activiteiten, zoals afvalverwerking, water, netwerk en multimedia. Dat toont aan dat de *multi-utility* strategie financieel werkt, maar niettemin beraadt Delta NV zich op de toekomst. Dat is nodig omdat de winstgevendheid van het concern als geheel de komende jaren verder onder druk komt te staan, waardoor de uitkeringen aan de aandeelhouders onzeker worden.

Een afsplitsing van de wateractiviteiten is – op basis van wetgeving en ter uitvoering van eerder door Provinciale Staten aangenomen moties – in ieder geval noodzakelijk. Deze (water)activiteit rendeert prima. Daarom wil het CDA dat de provincie Zeeland rechtstreeks aandeelhouder wordt van Evides, zodat in elk geval het dividend uit dit onderdeel gegarandeerd is.

Of het netwerk/infra-onderdeel van Delta NV moet worden afgesplitst, hangt af van een uitspraak van de Hoge Raad op de bezwaren van Delta NV tegen de gedwongen eigendomssplitsing (op grond van de Wet Onafhankelijk Netbeheer).

Voor de toekomst van de andere onderdelen is vooral het behoud van (hoogwaardige en structurele) werkgelegenheid in Zeeland voor het CDA een belangrijke afweging.

Grote projecten

De provincie is als initiatiefnemer betrokken bij diverse grote projecten. Naast de infrastructurele projecten gaat het om de Marinierskazerne, Perkpolder en Waterdunen. Alhoewel de financiële inbreng per project erg verschilt, is het van belang dat de risico's op deze projecten steeds (periodiek) goed in beeld worden gebracht. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van het opstellen van enkele scenario's per project, zodat Provinciale Staten goed inzicht krijgt in het verloop van deze projecten en in staat wordt gesteld een adequaat toezicht daarop of op de toezichthouders uit te oefenen. Verder is het volgens het CDA van belang dat de provincie alles in het werk stelt om Zeeuwse bedrijven zoveel mogelijk te laten profiteren van de ontwikkeling van deze grote projecten.

In 2040 heeft Zeeland een onderscheidende positie binnen het verstedelijkte netwerk van West-Europa, gekenmerkt door een excellente kwaliteit van leven, gebaseerd op Zeeuwse waarden.

— Toekomstvisie Zeeland 2040